

ONTDEK DE STAD EN DE MOOISTE PLEKJES IN DE OMGEVING

⦿ Top 10 selectie & insider tips

Verrassende ⦿ wandeltochten en autotochten

⦿ Inclusief gedetailleerde kaarten en uitgebreide plattegronden

Duidelijke ⦿ indeling op kleur

WAT & HOE

BALI

STAD & STREEK

**Top 10
hoogtepunten
& INCLUSIEF
KAARTEN**

★ TOP 10

Mis ze niet! In onze top 10-lijst vind je de belangrijkste bezienswaardigheden, van de absolute nummer 1 tot en met nummer 10.

★ UBUD ▶ 74

Aan de rand van het hoogland, in een exotisch landschap van groene rijstterrassen waar de vulkaan Gunung Agung hoog boven uitsteekt, klopt het kunstzinnige en culturele hart van het eiland.

★ PURA TANAH LOT ▶ 48

Voor velen de indrukwekkendste Balibeleving: de door de Indische Oceaan omgeven zeetempel, met op de achtergrond de ondergaande zon.

★ GUNUNG BATUR & DANAU BATUR ▶ 132

Een van de fraaiste vulkaan-landschappen ter wereld is het Baturmeer, waaruit de gelijknamige vulkaan oprijst (afb. links).

★ PURA BESAKIH ▶ 104

Het uit circa 30 afzonderlijke bouwwerken met meer dan 200 gebouwen bestaande tempelcomplex Pura Besakih is als 'Moeder aller tempels' het religieuze centrum van Bali.

★ TIRTAGANGGA ▶ 109

De uitzichten over rijstterrassen en de zee tot aan buureiland Lombok maken van Tirtagangga een geweldig filmdecor en zouden een Oscar waard zijn.

★ PURA LUHUR ULU WATU ▶ 50

Deze tempel hoog op de rotsen en de golven die 100 meter daaronder tegen de kust slaan, vormen samen een onvergetelijk panorama.

★ DANAU BRATAN ▶ 137

Wie over dit in het regenwoud ingebedde, door vulkanen omringde bergmeer kijkt, begrijpt meteen waarom de Danau Bratan heilig is voor de Balinezen.

★ BANGLI ▶ 80

Dit voormalige koningsstadje herbergt een van de drie heiligste tempels van het eiland, betoverend mooi en onvergelijkbaar, midden in de weelderig groene natuur.

★ PULAU MENJANGAN ▶ 156

De beste duikplek van Bali. Voor dit eiland, dat beschermd natuurgebied is, heb je zelfs op 40 meter diepte nog een heldere blik op een sprookjesachtige onderwaterwereld.

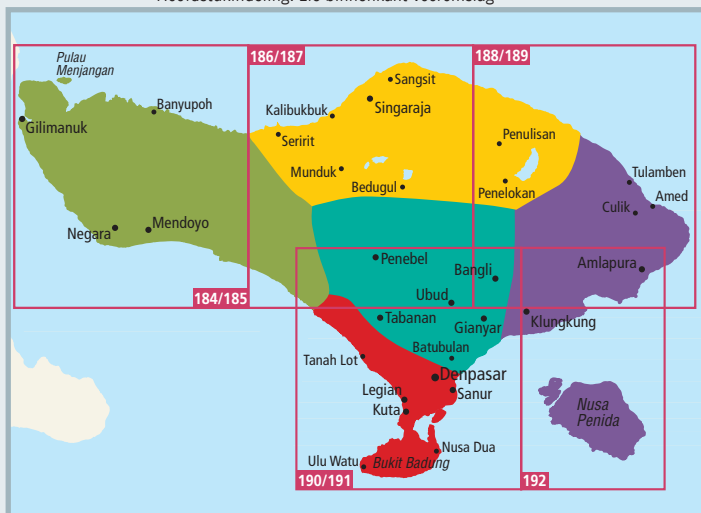
★ KUTA ▶ 53

Zon, strand en plezier: de drie elementen waarvan iedereen droomt die naar Kuta reist – Kuta is misschien wel de turbulentste 'vakantiefabriek' van Zuidoost-Azië.

Kaarten

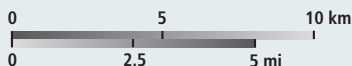
Hoofdstukindeling: zie binnenkant vooromslag

Legenda

	Snelweg		Balinese tempel
	Afgelegen weg		Chinese tempel
	Hoofdweg		Boeddhistische tempel
	Zijstraat		Museum
	Weg in aanbouw/gepland		Bezienswaardigheid
	Onverharde rijweg		Badstrand
	Weg		Busstation
	Voetpad		Golfbaan
	Veerboot		Waterval
	Provinciegrens		Grot
	Districtsgrens		Natuurpark
	Nationaal park		Bergtop, hoogste punt
	Vliegveld		TOP 10
	Haven		Hoogtepunten
	Warmwaterbron, windsurfen		Verder ontdekken
	Rif		

1 : 250.000

Het noorden

Even oriënteren

Het panorama is perfect voor films! Lavakleurige maanlandschappen rondom de Baturvulkaan, in nevel verscholen regenwouden en groenblauw ogende kratermeren, klaterende watervallen en de vaak spiegelgladde Balinese zee boven de uitgestrekte koraaltuinen, voor een decor van bizar zwarte stranden: je zou het noorden van Bali zó een Oscar willen uitreiken.

Het landschap in het noorden van Bali biedt achter elke bocht weer nieuwe impressies. In deze regio draait het dan ook in eerste instantie om adembenemende natuurbelevingen (hoewel er ook wel wat cultureel aanbod is). Hier zijn de kilometerslange stranden van de vaak nog ongerepte kusten, hier is het steil tot 2000 m oplopende binnenland waarin zich een van de grootste vulkaanlandschappen ter wereld uitstrekt als een voorname-lijk groen

Contrastrijk Bali: stranden met donker zand...

... en dichte, weelderig groene regen- en nevelwouden domineren het landschap

regen- en nevelwoud. Elke meter hoger is het klimaat aangenamer koeler; veel Balinezen van het vlakke land krijgen daar de rillingen van. De ochtenddauw vlijt zich over de groene bodem, nevel en diep daarin doordringende wolken omhullen een heuvelslandschap, waarin op grote velden aardbeien groeien.

En altijd weer zijn er uitkijkjes met onvergelijkelijk mooie panorama's, die niet alleen op Bali geen gelijke kennen.

TOP 10

- ★ Gunung Batur & Danau Batur ► 132
- ★ Danau Bratan ► 137

Hoogtepunten

- 34 Danau Buyan & Danau Tamblingan ► 139
- 35 Lovina Beach ► 141

Verder ontdekken

- 36 Air Terjun Gitgit ► 143
- 37 Singaraja ► 143
- 38 Munduk ► 144
- 39 Banjar ► 145

Eiland van **GLIMLACHEN** en het voorkomen van **FLATERS**

Op Bali wordt het interpersoonlijke leven gekenmerkt door het rekening houden met de gevoelens van anderen. Het is daarbij belangrijk de ontelbaar vele valkuilen uit de weg te gaan waardoor men als buitenlander gemakkelijk flaters kan slaan.

In het Westen leven de nodige clichés over Bali, zoals het schijnbeeld van een romantisch tropisch paradijs waar de mensen altijd glimlachen en gelukkig zijn. Het klopt: Balinezen hebben een glimlach in hun gezicht geëtd, maar voor hen is dit een soort bescherming tegen conflicten. De glimlach verhuult emoties en helpt bij het maskeren van onzekerheid of verlegenheid. Men glimlacht om verschillende redenen, maar in tegenstelling tot westerse praktijken wordt nooit over iets en al helemaal niet om een andere persoon gelachen.

Harmonie boven alles

Glimlacht een Balinees wanneer je de weg vraagt, maar antwoordt hij vervolgens niet? Vermoedelijk begrijpt hij geen Engels. Om geen gezichtsverlies te lijden, zal hij er iemand bij halen die de vraag misschien toch kan beantwoorden. Als het nodig is, wijst hij je een willekeurige richting, alleen

Zelfs het onderhandelen op de markt gebeurt steeds met een glimlach

Met een glimlach reis je nog veel prettiger door Bali

maar om zijn gezicht te redden. Je wilt een ander geen gezichtsverlies laten lijden, maar wilt dat zelf ook niet: dat is kort samengevat de belangrijkste beweegredenen achter veel gedragsregels. Niets is erger dan gezichtsverlies. Algemeen geldt dat wie zich agressief gedraagt, emoties toont of onnodig hard spreekt, de harmonie verstoort en aan aanzien inboet.

Met handen en voeten

Maar er zijn ook andere regels die je onwillekeurig zomaar met voeten treedt. De linkerhand geldt bijvoorbeeld als 'onrein'. Daarom mag je die hand nooit gebruiken bij het eten of om een geschenk te overhandigen. Je handen in je broekzakken houden geldt als teken van agressie, de handen op de heupen of gekruist voor de borst eveneens. Ook wijs je niet met een gestrekte vinger naar mensen. En gooi je iets naar iemand, dan is dat ook pijnlijk: iets gooien doe je alleen naar dieren.

De voeten op de tafel? Haal het niet in je hoofd. Je kruist je benen ook niet over elkaar en gaat niet met gestrekte benen op de grond zitten. Dan het hoofd: als zetel van de geest en de ziel is dat heilig voor Balinezen. Daar zit je niet aan, dat zou een belediging zijn. Het is dan ook taboe om een kind over het hoofd te aaien.

Nog meer struikelblokken

Rechtstreekse kritiek op iemand uiten, vooral in het bijzijn van derden, wordt gezien als een milde vorm van gewelddadig gedrag. Partners geven elkaar in het openbaar geen tekens van affectie, dat is ook taboe. Verder het binnenland in kun je als vrouw geen naveltruitjes of korte shirts dragen, net zo min als strakke shirts of hemdjes. En voor mannen én vrouwen geldt het als aanstootgevend wanneer je skinny jeans en korte broeken draagt. Ook vuile en gescheurde kleding worden beschouwd als een teken van minachting.

2 BEKLIMMING VAN DE GUNUNG BATUR

Wandeling

DUUR: 4–6 uur (heen & terug)
HOOGTEVERSCHIL: ca. 600 m
BEGIN-/EINDPUNT: Pura Jati 📍 188 B3

De vele bizarre vulkaanlandschap-
 pen op aarde hebben een trouwe
 schare fans. Maar al hoor je
 daar niet bij, dan raak je er
 bij de beklimming van de
 1717 m hoge Gunung
 Batur wel van in de
 ban. Het is zeker geen
 gemakkelijke onder-
 neming om tegen
 de lavahelling op
 te wandelen – on-
 derweg zul je er
 misschien enkele
 momenten spijt
 van hebben. Maar
 ben je eenmaal
 boven en zie je de
 wereld aan je voe-
 ten, terwijl boven
 jou de roodgouden,
 gloeiende zon opkomt,
 dan ben je al die inspan-
 ningen al snel vergeten.

Hoogtevrees komt niet voor in het woor-
 denboek van de gidsen op de Gunung Batur

0–2

In totaal zijn er drie verschillende
 routes die je van Danau Batur
 naar de top van de Gunung Batur
 brengen. De tocht die in **Pura
 Jati** aan de **weg langs het meer**
 begint is veruit de gemakkelijkste
 en wordt daarom door de ver-
 plichte gidsen (► 149) het vaakst
 gekozen. Je kunt je auto parkeren
 bij Pura Jati (maar neem beslist
 alle waardevolle spullen mee!).
 Net als bij de Gunung Agung
 geldt hier: neem drinkwater, een
 zaklamp, stevige schoenen en
 warme, waterdichte kleding
 mee.

'Grote broer' Gunung Agung kun je vanaf de Batur het allerbeste zien

Hoewel het onwennig is om in het schijnsel van zaklampen over de zachte, als zand aanvoelende lava te lopen, ga je goed vooruit. Na ongeveer een uur kom je bij een **houten hut**, die pas vanaf ca. 7 uur als kiosk dient. Hier wordt meestal een korte adempauze ingelast.

2-3

Nog een minuut of 20 gaat het redelijk gemakkelijk. Dan wordt het steil tot zeer steil en glad tot zeer glad. Ben je op pad gegaan met gewone gypies of zelfs dagelijkse schoenen, dan heb je daar nu grote spijt van. Je moet voortdurend je handen gebruiken om omhoog te komen en af en toe uitglijden hoort erbij. Dan doemt van het ene op het andere moment een vierkante schaduw voor je op in het diffuse licht. En voor je het weet heb je, na in totaal een uurtje of twee, weer een houten hut bereikt.

Voor de meeste wandelaars is dit het 'einde van de marteling': deze hut ligt aan de onderste oostelijke **kraterrand** van de vulkaan, op ca. 1500 m hoogte – daarmee is dit punt hoog genoeg om de zonsopgang te zien en je hebt hier een betoverend uitzicht over grote delen van het eiland, de Straat van Lombok en tot aan Lombok. Ook de kraterketel is vanaf dit punt toegankelijk. Daar sist en

piept het uit ontelbaar vele fumarolen – vele stukken weg zijn zo heet dat je het dwars door je schoenzolen heen kunt voelen.

3-4

Een enkeling heeft hier nog de energie om door te gaan tot aan de eigenlijke **top**, waarvoor je nog eens 200 hoogtemeters moet zien te overwinnen. Je kunt je niet vergissen: de weg omhoog begint meteen bij de hut en gaat als een smal, deels ook onbeschermd spoor omhoog aan de linkerkzijde van de oprijzende **kraterrand**.

4-1

Bij de top aangekomen kun je om de bovenste krater heen. Aansluitend ga je via slakken velden weer terug naar de onderste kraterrand, en ten slotte terug naar het **beginpunt**.

EVEN RUSTEN

De kraterrand is het eigenlijke doel van de wandeling. Hier haalt de gids meestal ook een paar eieren uit zijn rugzak, die hij dan in een hete bron kookt en opdient als ontbijt, samen met brood en bananen. Wil je iets anders eten, dan moet je het zelf meenemen of genoeg nemen met biscuitjes die je vanaf ongeveer 7 uur 's ochtends in de '**kiosken**' langs de weg kunt kopen.

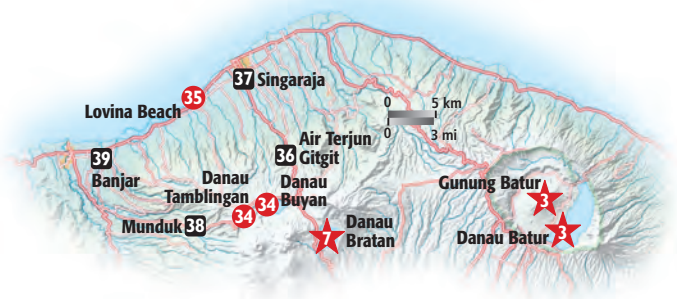
In vijf dagen

Voor deze ontdekkingstocht door Noord-Bali moet je minimaal vier dagen – en dan nog een ochtend – inplannen. Dat ligt niet alleen aan de deels erg smalle bergwegen, waarop je vaak maar langzaam vooruitkomt, maar vooral aan het unieke vulkaanlandschap van dit deel van het eiland. Om zo mobiel mogelijk te zijn heb je een huurauto met of zonder chauffeur nodig.

Eerste dag

's Morgens

Begin je ontdekkingstocht met een ritje over het dak van het eiland, waarbij je tussen Penelokan en Penulisan op meer dan 1400 m hoogte over een van de grootste caldera's ter aarde van het ene prachtige uitzicht naar het andere rijdt. De **Gunung Batur** en de **Danau Batur** (► 132) vormen hier een fascinerend decor.

's Middags

Minder is soms meer. Volg de weg langs de kust tot aan het eind, ga mee met een tochtje op zee en vergaap je de rest van de dag aan de schoonheid van dit stukje wereld.

Tweede dag

's Morgens

De volgende dag moet je om 3 uur opstaan om de top van de **Gunung Batur** (► 132) vóór zonsopgang te kunnen bereiken, maar iedereen die daar bovenop heeft gestaan, tegenover de boven Lombok opkomende zon, is voor de moeite van deze klim beloond met onvergetelijke herinneringen. Na de afdaling en een verkwikkende douche is het aan te raden een tweede ontbijt te nemen en een dutje te doen in Penelokan.

's Middags

Je rit over de weg op de kraterrand brengt je naar Penulisan, daarna ga je constant bergafwaarts, steeds met je blik op zee gericht. Zo kom je in Kubutambahan en verderop aan de kust in **Singaraja** (► 143). Op de weg terug naar het hart van het eiland passeer je de waterval **Air Terjun**

Gitgit (► 143), en vervolgens bereik je bij Wanagiri het hoogste punt van de route, het einddoel van deze etappe: Danau Bratan.

Derde dag

's Morgens

Ook verstokte uitslapers moeten soms vroeg opstaan, zodat ze de zonsopgang boven de **★ Danau Bratan** (► 137) kunnen zien. Het is een subliem gezicht wanneer je de tempeltorens van de Pura Ulun Danu Bratan voor de oplichtende hemel ziet opdoemen. Bijna net zo mooi is de zuidelijker gelegen botanische tuin **Kebun Raya Eka Karya** (► 138). Geniet van een picknick met fruit, die verkrijgbaar is in **Candikuning** (► 138; boven) – gewoon perfect!

's Middags

Bij de tweelingmeren **34 Danau Buyan** en **Danau Tamblingan** (► 139) en vooral in het nabijgelegen **38 Munduk** (► 144) vind je geweldig mooie accommodaties en uitstekende restaurants.

Vierde dag

's Morgens

Continu wisselende landschappen begeleiden de circa 20 km lange rit van Munduk naar de kust bij Seririt. Volg hierna de hoofdweg naar rechts en dan wordt **39 Banjar** (► 145) al snel aangegeven. Je kunt hier eerst Brahma Vihara Arama bezoeken en daarna de warme bronnen van Komala Tirta.

's Middags

Geniet van een luie namiddag aan het strand van **35 Lovina** (► 141). Hier zijn ook tientallen dinermogelijkheden.

Vijfde dag

Geen verblijf in Lovina is compleet zonder mee te doen aan een dolfijntocht. Omdat je daar rond 9 uur al mee klaar bent, heb je nog ruim de tijd om te ontbijten en kun je de rest van de dag heerlijk ontspannen doorbrengen.

BALI

- Duidelijke indeling op kleur
- Uitgebreide plattegronden en gedetailleerde kaarten
- Verrassende wandeltochten
- Top 10 hoogtepunten

De vredige atmosfeer maakt Bali uniek, en dat geldt in het bijzonder voor het binnenland van het eiland, waar rijstvelden tegen vrijwel loodrechte

berghellingen omhoog klimmen. De Balinese cultuur en de meer dan 1000 religieuze feesten zijn fascinerend, de culinaire veelzijdigheid onuitputtelijk.

www.watenhoe.nl

NUR 517

9 789021 570686

VOOR ELKE REIZIGER DE JUISTE GIDS

STAD & STREEK

Een complete gids voor een vakantie waarmee je zowel de steden als de mooiste plekjes in de omgeving kunt ontdekken.

HOOGTEPUNTEN

Een compactere gids met de belangrijkste insider tips en 'must see' plekken van een regio.

STEDENTRIP

Een handzame gids met alle hoogtepunten en plattegronden voor als je graag alleen een stad bezoekt.

TAALGIDS

Onmisbaar voor als je een taal probeert te begrijpen en te gebruiken.

